

tegenstelling reeds in 1559 opgeheven, Martinius en Alsted hadden ze nog geëerbiedigd. Maar toen eenmaal de Polyhistorie alle systeem uit de Encyclopaedie verdrong, viel ook deze tegenstelling van zelf weg.

§ 6. *In onze eeuw.*

De opvatting van Encyclopaedie als korte samenvatting van de resultaten eener wetenschap hield zelfs in onze eeuw nog in zoo principieelen zin stand, dat Boeckh in de Inleiding op zijn *Encyklopädie und Methodologie der philologischen Wissenschaften* 2^e Aufl. Lpz. 1886 p. 36 nog schrijven kon, dat het begrip van Encyclopaedie ligt in de *allgemeine Darstellung*, en er dan bijvoegt: „Der Zusammenhang ist nicht nothwendig damit verbunden, daher man auch ganz wohl alphabetische Encyklopädien aufstellen kan. Ich will damit nicht sagen, dass eine Encyklopädie keinen Zusammenhang haben könne; nur als *Encyklopädie* hat sie ihn nicht”. Elk denkbeeld van het systematische wordt door Boeckh dus van het begrip, door hem aan den naam Encyclopaedie gehecht, uitgesloten. Ze is hem geen *orbis doctrinae*, zooals voor Elyot, noch ook een *delineatio latifundii regni scientiarum* zooals voor Alsted. Uit de idee van Encyclopaedie volgt voor hem het systematische *niet*. Ze behoeft uit haar aard slechts agglomeraat te zijn; en heeft ze toch samenhang, dan vloeit dit uit haar *algemeen* karakter voort, niet uit haar wezen als Encyclopaedie.

Lijnrecht hiertegenover echter kwam het gebruik van het woord Encyclopaedie onder den invloed der moderne filosofie te staan, met name sinds Hegel den naam van Encyclopaedie tot titel voor zijn systematisch overzicht van de wijsbegeerte koos. (*Encyklopädie der phil. Wissenschaft*, Heidelb. 1817, 1827, 1830, Berlin 1840 en 1843. *Sämmtl. Werke*. Bd. 6, 7a en 7b). Wel hadden reeds G. S. Klügel, G. F. Reuss, J. G. Buhle, K. Rüb, W. J. G. Krug, E. Schmidt e. a. vóór Hegel den naam van Encyclopaedie voor hunne uiteenzetting van den samenhang der wetenschappen of van de vakken eener zelfde wetenschap gekozen. Mursinna en Clarisse deden evenzoo op godgeleerd, J. S. Pütter op juridisch, Metzger op medisch gebied. Maar toch drong het systematische in het begrip